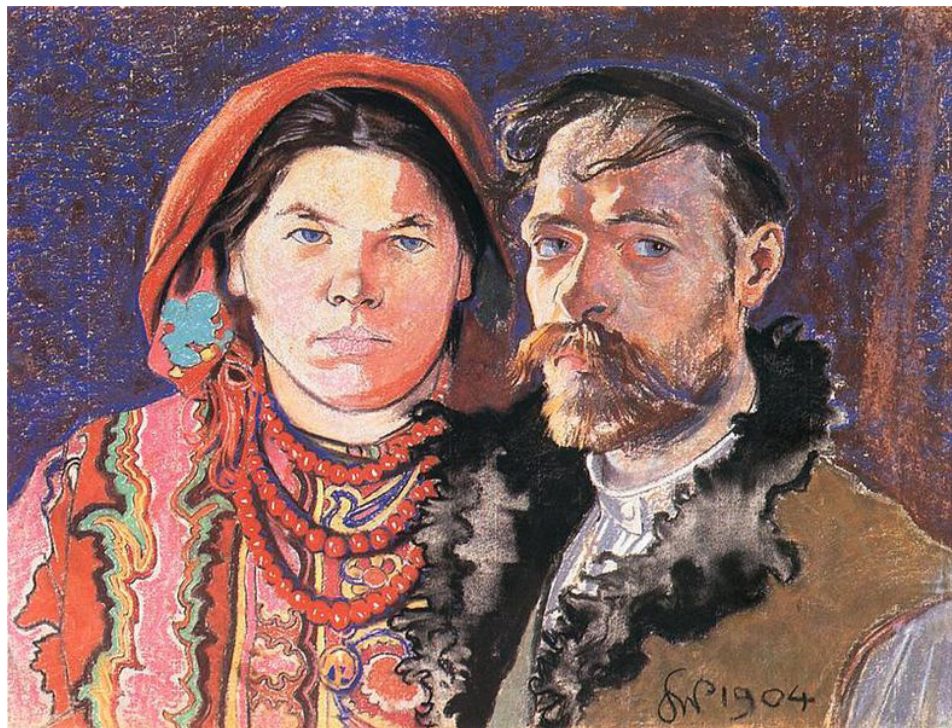

**STANISŁAW
WYSPIAŃSKI**

EASY READER

Stanisław Wyspiański

Stanisław Wyspiański
Portret artysty z żoną, 1904
Pastel, 47,7 x 62,2 cm
Muzeum Narodowe w Krakowie

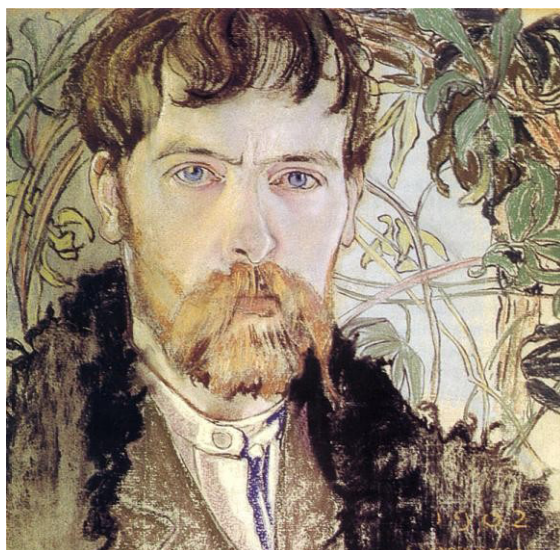
Jeden z najwybitniejszych artystów przełomu XIX i XX wieku.

Twórca epoki Młodej Polski (polskiego modernizmu).

KALENDARIUM

- 1869 - W Krakowie urodził się Stanisław Wyspiański.
- 1887 - Wyspiański zaczął studia w Szkole Sztuk Pięknych i na Uniwersytecie Jagiellońskim. Nauczycielem Wyspiańskiego był Jan Matejko.
- 1889 - Artysta pracował z Janem Matejką przy polichromiach kościoła Mariackiego w Krakowie.
- 1890 - Wyspiański wyruszył w podróż artystyczną po Europie.
- 1891 - Artysta studiował rysunek i malarstwo w prywatnej akademii w Paryżu.
- 1897 - Stanisław Wyspiański przyjął zamówienie na projekt witraży do kościoła Franciszkanów.

- 1898 - Wyspiański wydał *Warszawiankę* i wystawił ją w teatrze.
- 1900-1904 - Powstały kolejne dramaty: *Wesele*, *Wyzwolenie*, *Noc listopadowa*, *Akropolis*.
- 1904 - Wyspiański zaprojektował meble dla Tadeusza i Zofii Żeleńskich i pracował nad projektem przebudowy Wawelu.
- 1905 - Artysta urządził swoją indywidualną wystawę, na której był projekt witraża Apollo.
- 1907 - Stanisław Wyspiański zmarł 28 listopada.

Stanisław Wyspiański, Autoportret

PRAWDA CZY NIEPRAWDA?

1. Urodził się w Krakowie. P / N
2. Studiował na Uniwersytecie Jagiellońskim. P / N
3. Był nauczycielem Jana Matejki. P / N
4. Projektował witraże. P / N
5. Był w Paryżu. P / N
6. Pisał dramaty. P / N
7. Wystawiał swoje dramaty w teatrze. P / N
8. Projektował meble. P / N
9. Malował obrazy. P / N
10. Zmarł/umarł w wieku 40 lat. P / N

SŁOWNICZEK:

- urodzić się - to be born
- zacząć - to start
- pracować - to work
- polichromie - polychrome
- kościół Mariacki - St. Mary's Church
- wyruszyć - to set off
- podróż - journey
- rysunek - drawing
- malarstwo - painting
- przyjąć - to take
- zamówienie - order
- witraż - stained glass
- wydać - to publish
- wystawić - to stage
- powstać - to come into being
- kolejny - next
- zaprojektować - to design
- przebudowa - reconstruction
- urządzić - to arrange
- swoją - his own
- wystawa - exhibition
- zmarł - (he) died
- listopad - November

Stanisław Wyspiański
Wieża kościoła Mariackiego, 1905

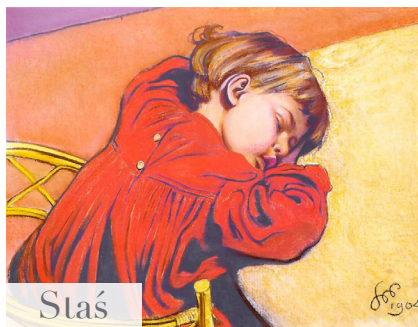

To jest portret Helenki. Helenka to córka Stanisława Wyspiańskiego. Wyspiański bardzo lubił malować portrety swoich dzieci. Miał jeszcze dwóch synów: Stanisława i Mieczysława.

CZAS PRZESZŁY:

	I (ja)	you (ty)	he/she/it (on/ ona/ono)
Masculine	- łem	- łeś	- ł
Feminine	- łam	- łaś	- ła
Neuter	-	-	- ło
	we (my)	you (wy)	they (oni/ one)
Masculine personal	-liśmy	- liście	- li
Non-masculine personal	-łyśmy	-łyście	-ły

- córka - daughter
- swoich - his own
- dzieci - children
- jeszcze - yet
- dwóch - two
- syn - son

Dzielo Wyspiańskiego *Chocholy* powstało na przełomie 1898 i 1899 roku. Jest to pejzaż Plant z Wawelem w oddali.

Nad taflą zamarznętej wody pochylają się słomiane Chocholy. W lodowej tafli widać ich odbicia i odbicie księżyca, znajdującego się poza kadrem obrazu. Chocholy tworzą coś w rodzaju magicznego kręgu.

Jest to najbardziej znany obraz Wyspiańskiego - manifest polskiego symbolizmu, wiążący się z ideą przemiany.

SŁOWNICZEK:

- dzieło - artwork
- chochoł - straw-man
- powstać - to come into being
- na przełomie - at the turn of
- w oddali - in the distance
- tafla wody - water surface
- zamrożony - frozen
- pochylać się - to lean
- słomiany - straw
- lodowa tafla - ice tile
- widzieć - one can see
- odbicie - reflection
- księżyc - moon
- znajdować się - to be located
- poza kadrem - outside the frame
- tworzyć - to create
- coś w rodzaju - a sort of
- magiczny krąg - magic circle
- najbardziej znany obraz - the most famous painting
- wiązać się z - to be connected to
- idea przemiany - the idea of transformation

GLOSARIUSZ:

- **CHOCHOŁ** - słomiana otulina krzewu (na przykład róży). Chochoł jest również postacią fantastyczną w dramacie Wyspiańskiego *Wesele*.
- **PLANTY** - park w Krakowie otaczający Stare Miasto.
- **WAWEL** - wzgórze w historycznej dzielnicy Krakowa.

SŁOWNICZEK:

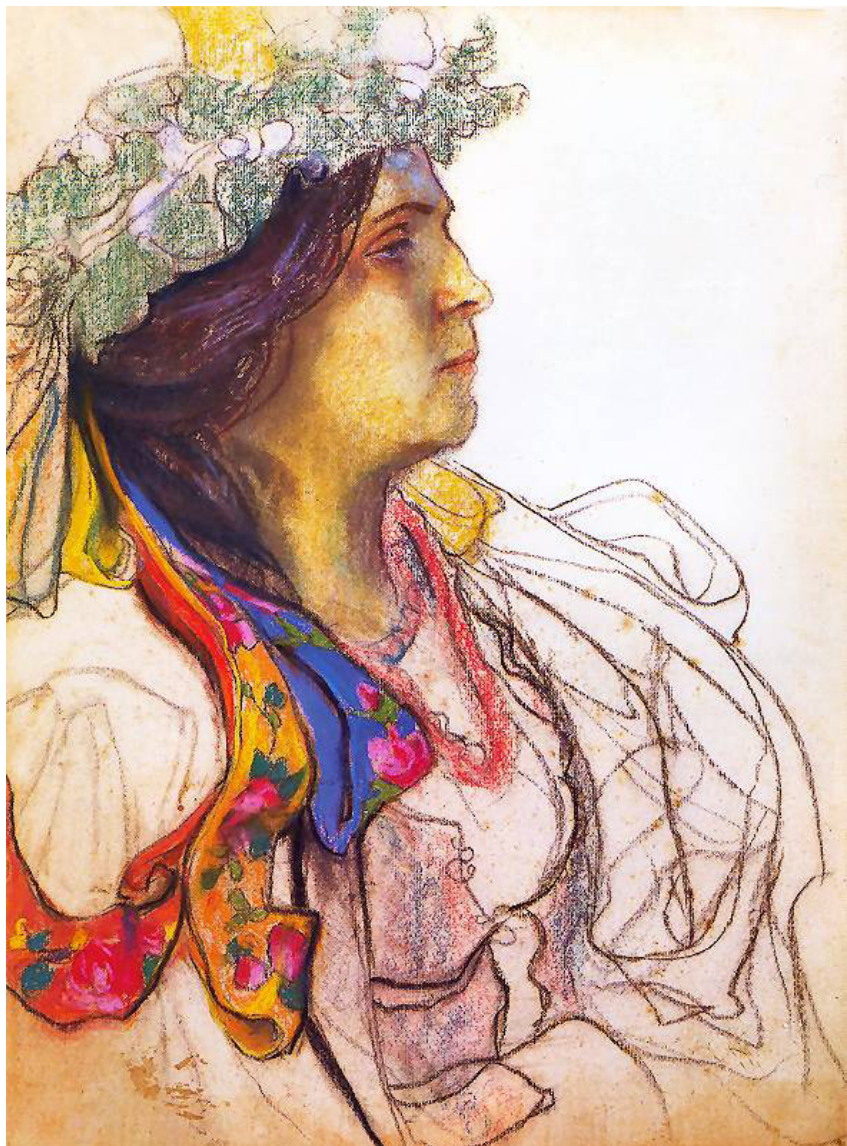
- chochoł - straw-man
- słomiany - straw
- otulina - lagging/wrapping
- również - also
- postać - character
- wesele - wedding
- otaczający - surrounding
- stare miasto - old town
- wzgórze - hill
- dzielnica - district

Stanisław Wyspiański
Macierzyństwo z Helenami, 1905

Stanisław Wyspiański
Macierzyństwo, 1902

Stanisław Wyspiański

Portret W.Siemaszkowej jako Panny Młodej w Weselu

Wesele Wyspiańskiego

Wyspiański opisuje prawdziwe wesele z 1900 roku, na którym był obecny jako gość. Dramat *Wesele* ma trzy akty. Pierwszy akt jest realistyczny, drugi - symboliczno-wizyjny, a trzeci jest połączeniem obu konwencji. Utwór przedstawia sytuację duchową narodu polskiego.

Wyspiański's Wedding

Wyspiański describes a real wedding in 1900, which he attended as a guest. The drama *Wedding* has three acts. The first act is realistic, the second - symbolic and visionary, and the third is a combination of both literary styles. The piece represents the spiritual situation of the Polish nation.

AKT I

SCENA 38.

Fragment

PAN MŁODY

ja szczęśliwy, do gospody
sprosiłbym tu cały świat:
takim rad, takim rad

POETA

zaproś-że tego chochoła;
tam za oknem skrył się w sad

PAN MŁODY

cha, cha, cha, cha, cha, cha,
przyjdź chochole
na Wesele,
zapraszam cię ja, pan młody,
wraz na gody
do gospody

AKT II

SCENA 3.

Fragment

CHOCHOŁ

Kto mnie wołał,
czego chciał,
zebrałem się
w com ta miał:
jestem, jestem
na Wesele,
przyjedzie tu
gości wiele,
żeby ino wicher wiał.

Co się w duszy komu gra,
co kto w swoich widzi snach:
czy to grzech,
czy to śmiech,
czy to kapcan, czy to pan,
na Wesele przyjdzie w tan.

Stanisław Wyspiański *Wesele*

ACT TWO

SCENE 38.

Fragment

GROOM

I'm so happy, I'd invite
the whole wide world to join the fun:
share my gladness, everyone!

POET

Then, invite that straw-man, please -
hiding there, among the trees!

POET

What a brain-wave! Ha, ha, ha!
Come in Straw-man,
Join the spree!
I, the groom, invite you in:
Straw-man, join the
Revelry!

ACT THREE

SCENE 3.

Fragment

STRAW-MAN:

Whoever called
had something planned;
I came in
what I had to hand.
Here I am and here I stand
at the Wedding!
Many guests
This way are heading -
at the wind's command...

No matter what he has in mind
or, in his dreams, may find -
be he after
sin or laughter,
whether lord or down-and-out
welcome to the Wedding rout!

Stanisław Wyspiański *Wesele*
translated by Noel Clark

AKT III

SCENA 16. POETA, PANNA MŁODA.

Fragment

POETA

Po całym świecie
możesz szukać Polski, panno młoda,
i nigdzie jej nie najdziecie.

PANNA MŁODA

To może i szukać szkoda

POETA

A jest jedna mała klatka
o, niech tak Jagusia przymknie
rękę pod pierś.

PANNA MŁODA

To zakładka
gorseta, zeszyta trochę przyciąśnie.

POETA

A tam puka?

PANNA MŁODA

I cóż za tako nauka?
Serce ! ?

POETA

A to Polska właśnie.

Stanisław Wyspiański *Wesele*

ACT THREE

SCENE 16. POET, BRIDE.

Fragment

POET

The whole world over,
Poland, dear lady, you may seek -
but Poland you will not discover!

BRIDE

No point in searching, so to speak?

POET

There *is* one little caged retreat:
if Jaga, you would kindly place
hand below breast -

BRIDE

That's just a pleat
in my bodice - sewn too tight.

POET

You feel the thump?

BRIDE

Ehat of it? Isn't it a pump...
My heart !?

POET

Your heart is Poland. Right?

Stanisław Wyspiański *Wesele*

translated by Noel Clark

Polski
na wynos